

Ärende: VN/2166/2026

Begäran om utlåtande om utkastet till regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om temporär ändring av universitetslagen och yrkeshögskolelagen (försöket om studisedlar)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Allmänt

- I sig är detta positivt, då en dylik ändring utökar incentiven att ta del i öppna universitetsstudier
- En väldigt snäv målgrupp som omfattas av studiesedeln. Dock är motiveringen till avgränsningarna av målgruppen tämligen väl motiverade
- Förslaget är omfattande, datadrivet och förankrat i forskning om ungas välbefinnande och vägval och modellens tidsbegränsning möjliggör systematisk utvärdering
- Helheten ligger väl i linje med nationella strategier för livslångt lärande och utbildningspolitiska mål om höjd kompetensnivå.

Om vägledning och likabehandling av studerande som deltar i öppen universitetsutbildning

- Enligt Förvaltningslagens (434/2003) 6 § bör myndigheter bemöta dem som uträttar ärenden på ett jämlikt sätt. Universitetens är bundna att följa detta i sin verksamhet.
- Ur den föreslagna propositionen kan läsas att studiesedeln ger rätt till vägledning. Rätten är dock inte mer omfattande än den rätt till vägledning som generellt tillkommer dem som deltar i öppen universitetsutbildning.
- Att studiesedeln inkluderar rätt till vägledning – både för studieval och genomförandet av studier – är en av förslagets starkaste komponenter. Mycket forskning pekar på att just övergångsskedena och bristen på vägledning utgör en kritisk flaskhals.Handledning ger struktur, trygghet och förbättrar studiemotivationen.

- Att bygga upp högkvalitativ vägledning inom högskolorna kräver tillräcklig personalresurs. Det är viktigt att säkerställa att anslaget faktiskt används även till detta och inte enbart till att täcka bortfall av studieavgifter.
- Ur en kommunikativ synvinkel är det också viktigt att notera, att tillgång till studiesedeln inte skapar en subjektiv rätt att ta del i en viss studieperiod. Om universiteten tillämpar kursvis antagning, kan universiteten inte utgångsmässigt rangordna deltagare enligt betalningssätt, ex. studiesedeln eller normal kursavgift.

Om verkställande

- Verkställandet kommer att kräva resurser på nationell nivå. Dvs. att systemen är uppbyggda för att kunna ge de uppgifter som behövs om en person som anhåller om studiesedeln är berättigad till sedeln eller inte
- När beslut om studiesedeln har fattats måste universitetens system (Peppi och SisU) möjliggöra studiesedeln som betalningssätt.
- Högskolorna måste ha tillit till att personer som har betalat kurser med studiesedeln ersätts enligt de mekanismer som fastslås. Nationellt beviljande av studiesedeln som betalningssätt bör följaktligen också bygga på eventuella nationella återkravsmekanismer.
- I och med att studiesedeln inte beviljas genom förvaltningsbeslut som överför förmånen till individen, blir det tämligen oklart om och hur eventuella retroaktiva betalningskrav kan ställas om en person deltar i öppen universitetsutbildning, men inte söker in enligt de krav som ställs för an.
- Centralisering av utbud och anmälan i ett gemensamt system (opin.fi) är en betydande förbättring av transparensen i det finska högskolesystemet och stärker även förutsättningarna för likvärdighet mellan regioner.

Lindblad Maaria

Åbo Akademi - Utlåtandet skrivet av Camilla Forsberg, chef för kontinuerligt lärande och Emil Oljemark, universitetslärare i juridik